

Soạn bài: Ôn tập phần tập làm văn

Soạn bài: Ôn tập phần tập làm văn

Câu 1: Phần *Tập làm văn* trong chương trình Ngữ văn 9, tập một có những nội dung lớn nào? Cần chú ý vào nội dung trọng tâm nào?

- Văn bản thuyết minh; kết hợp giữa thuyết minh với miêu tả, lập luận và một số biện pháp nghệ thuật.

- Văn bản tự sự:

- Kết hợp tự sự với miêu tả (miêu tả bên ngoài và miêu tả bên trong), lập luận.

- Đối thoại, độc thoại, độc thoại nội tâm trong tự sự; người kể và ngôi kể trong văn bản tự sự.

- Trong các nội dung trên, cần tập trung tìm hiểu kĩ các nội dung mới, nâng cao so với chương trình Tập làm văn ở các lớp dưới như:

thuyết minh kết hợp với các biện pháp nghệ thuật; tự sự kết hợp với miêu tả nội tâm, phân biệt đối thoại, độc thoại và độc thoại nội tâm; nhận diện người kể chuyện trong văn bản tự sự, cách chuyển đổi ngôi kể.

Câu 2:

Vị trí, vai trò, tác dụng của giải thích và miêu tả trong văn bản thuyết minh.

Trong thuyết minh nhiều khi người ta phải giải thích để làm rõ sự vật cần giải thích, nhất là khi gặp các thuật ngữ, các khái niệm chuyên môn hoặc những nội dung trừu tượng và đương nhiên và cũng phải vận dụng miêu tả để người nghe hình dung ra đối tượng. Yêu cầu giải thích và miêu tả là không thể thiếu trong văn thuyết minh.

Ví dụ thuyết minh về ngôi chùa cổ.

Giải thích kết cấu, những đặc điểm kiến trúc, hoặc giải thích khái niệm nào đó trong quan niệm của nhà Phật thể hiện ở cấu trúc ngôi chùa. - Miêu tả để người nghe hình dung ra dáng vẻ, màu sắc, không gian hình khối, cảnh vật chung quanh ngôi chùa.

Câu 3: Sự giống nhau giữa giải thích, thuyết minh và miêu tả.

- Giống nhau: Cùng làm cho người khác hiểu rõ về đối tượng.

- Khác nhau:

- Thuyết minh: phản ánh chính xác, khách quan, trung thành với đối tượng được thuyết minh; hạn chế sử dụng yếu tố tưởng tượng, sử dụng nhiều đến số liệu cụ thể; dùng nhiều trong các lĩnh vực giao tiếp nhật dụng; ngôn ngữ đơn nghĩa.
- Miêu tả: dựa vào đặc điểm, tính chất khách quan của đối tượng, phát huy trí tưởng tượng, hư cấu; sử dụng nhiều yếu tố so sánh, liên tưởng, ít sử dụng số liệu cụ thể; dùng nhiều trong sáng tác văn học nghệ thuật; ngôn ngữ thường đa nghĩa.
- Giải thích: Sử dụng miêu tả trong thuyết minh giúp người đọc (nghe) hình dung cụ thể, sinh động hơn về đối tượng, làm tăng sức hấp dẫn cho văn bản thuyết minh.

Câu 4:

a. Văn tự sự trong ngữ văn 9 có hai nội dung:

- Kết hợp giữa tự sự với biểu cảm và miêu tả nội tâm, giữa tự sự với lập luận.
- Đối thoại và độc thoại nội tâm trong văn tự sự, người kể chuyện và vai trò của người kể chuyện trong văn tự sự.

b. Vai trò vị trí tác dụng của các yếu tố miêu tả nội tâm, lập luận trong văn tự sự:

- Miêu tả nội tâm có vai trò quan trọng trong văn bản tự sự. Đó là một bước phát triển của nghệ thuật. Vì miêu tả nội tâm là miêu tả những suy nghĩ, tình cảm, diễn biến tâm trạng của nhân vật, miêu tả những gì không quan sát được một cách trực tiếp.
- Miêu tả nội tâm làm cho nhân vật bộc lộ chiều sâu tư tưởng. Tuy nhiên miêu tả bên trong và miêu tả bên ngoài có mối quan hệ với nhau. Nhiều khi từ việc miêu tả bên ngoài mà người viết cho ta thấy nội tâm của nhân vật và ngược lại, từ việc miêu tả bên trong người đọc hình dung được hình thức bên ngoài của nhân vật.
- Lập luận trong văn bản tự sự thường xuất hiện ở các cuộc đối thoại và độc thoại, ở đó người nói nêu ra những lí lẽ và dẫn chứng nhằm thuyết phục người nghe một vấn đề nào đó, làm cho câu chuyện thật hơn sinh động hơn.

c. Tìm ba đoạn văn tự sự: một đoạn có sử dụng yếu tố miêu tả nội tâm, một đoạn có sử dụng yếu tố nghị luận và một đoạn có sử dụng kết hợp cả ba yếu tố tự sự, miêu tả nội tâm và nghị luận.

Có thể tham khảo:

– "Thực sự mẹ không lo lắng đến nỗi không ngủ được. ..."Hàng

năm cứ vào cuối thu... Mẹ tôi
âu yếm nắm tay tôi dẫn đi trên con đường làng dài và
hẹp".

(Lí Lan, Cổng

trường mở ra)

– "Phải, người hoạ sĩ già vừa nói chuyện, tay vừa bắt giắc
hí hoáy vào cuốn sổ tì lên đầu

gối. Hơn bao nhiêu người khác, ông biết rất rõ sự bất lực
của nghệ thuật, của hội hoạ

trong cuộc hành trình vĩ đại là cuộc đời. [...] Thế nhưng,
đối với chính nhà hoạ sĩ, vẽ

bao giờ cũng là một việc khó, nặng nhọc, gian nan. ...
Mặc dù vậy, ông đã chấp nhận

sự thử thách."

(Nguyễn Thành

Long, Lặng lẽ Sa Pa)

– "Những ý tưởng ấy tôi chưa lần nào ghi trên giấy, vì hồi ấy
tôi không biết ghi và ngày

nay tôi không nhớ hết ...Cảnh vật chung quanh tôi đều thay
đổi, vì chính lòng tôi đang

có sự thay đổi lớn: hôm nay tôi đi học."

(Thanh Tịnh,

Tôi đi học)

Câu 5:

- Đối thoại: Là hình thức đối đáp trò chuyện giữa hai hoặc nhiều người.
- Độc thoại là lời nói của một người nào đó không nhằm vào ai hoặc nói với chính mình (Phía trước lời thoại có gạch đầu dòng).
- Độc thoại nội tâm là độc thoại không cất thành lời (Không có gạch đầu dòng).

Đối thoại và độc thoại làm cho câu chuyện có khôn khí như cuộc sống thực, đi vào nội tâm nhân vật, bộc lộ được tính cách và sự chuyển biến trong tâm lý nhân vật làm cho câu chuyện sinh động hơn.

VD: Xem lại bài "Đối thoại, độc thoại và độc thoại nội tâm trong văn bản tự sự"

Câu 6:

a. Đoạn văn kể theo ngôi thứ nhất: tham khảo tác phẩm "Tôi đi học", "Trong lòng mẹ", ...

b. Đoạn văn kể theo ngôi thứ 3: tham khảo tác phẩm "Chí Phèo", "Tắt đèn", ...